

คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่
2

สมรรถนะ การนิเทศใช้รูก

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ คณะ

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์

ข้าราชการบำนาญ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

- ครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมเหรียญทอง) (การมัธยมศึกษา) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาวิทยาศาสตร์) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Certification Science Education, Hiroshima University, Japan.

ศึกษา ทำงาน ประชุม สัมมนาในนานาประเทศ เรื่องการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบรวมพลังพบปัญหา การพัฒนาการคิดระดับสูง การเป็นพี่เลี้ยง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้ และการประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

- ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญพิเศษ

- การพัฒนาหลักสูตร รายวิชาและหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ
- การจัดการเรียนรู้เน้นเด็กเป็นสำคัญ
- การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังเสริมสมรรถนะ
- การประเมินการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือหลากหลาย
- การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้บนฐานการวิจัย
- การจัดการชั้นเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก
- การสอนงานด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทั้งการสืบสอบ โครงการงาน และงานวิจัย และการแก้ปัญหา

คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมรรถนะ การนิเทศเชิงรุก

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

รองศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ คณะ

สมรรถนะการนิเทศเชิงรุก ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์

ข้อมูลบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

พิมพันธ์ เดชะคุปต์.

สมรรถนะการนิเทศเชิงรุก ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.-- กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566.

98 หน้า.

1. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. 2. การนิเทศการศึกษา. I. พเยาว์ ยินดีสุข, ผู้แต่งร่วม.
II. พรเทพ จันทราอุกฤษฎ์, ผู้แต่งร่วม. III. ชื่อเรื่อง.

378.013

ISBN (e-book) 978-616-603-075-4

ครั้งที่ 1

พ.ศ. 2566

จำนวนหน้า

98 หน้า

ราคา

135 บาท

จัดทำโดย

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์

5/5 ช.นามบัญญัติ ถนนประชาธิปไตย

แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 081-806-5691

e-mail: pdachakup@gmail.com

สั่งซื้อได้ที่

ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

<http://www.chulabook.com>

โทร. 08-6323-3703-4

customer@cubook.chula.ac.th, info@cubook.chula.ac.th

Apps: CU-eBook Store

คำนำ

PLC (ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ) เป็นกลยุทธ์หนึ่งของการนิเทศ ผู้เขียนมีความชื่นชมเป็นพิเศษ จึงเรียกว่า เป็นการนิเทศเชิงรุก และมีแนวคิด สำคัญว่า ไม่ใช่เป็นบทบาทของศึกษานิเทศก์ หรือคณะผู้บริหารสถานศึกษา เท่านั้น แต่ควรเป็นบทบาทของครูในสถานศึกษา จึงจัดให้เป็นอีกสมรรถนะหนึ่ง ของครูมืออาชีพ เรียก สมรรถนะการนิเทศเชิงรุก ที่ทุก ๆ คนที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ เป็น Coach และ Mentor ด้วยการใช้กระบวนการชี้แนะแบบพี่เลี้ยง (Mentoring-Coaching) พัฒนาครูมีสมรรถนะการสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เสริมสมรรถนะรวมทั้งการนำไปใช้ ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเสริมสมรรถนะ หลักตามหลักสูตรพื้นฐานสมรรถนะ คือ การ พัฒนาครูให้มีการเป็นครูมืออาชีพ อย่างต่อเนื่องทั้งนี้เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของชาติ (DOE) ในยุคสังคมเปลี่ยนแปลงในโลกที่ผันผวน

ขอบคุณผู้ติดตามทุกท่าน

รศ.ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ

(กันยายน 2565)

สารบัญ

	หน้า
คำถามสำคัญ	1
1. บทนำสมรรถนะการนิเทศเชิงรุก	5
2. นโยบายการศึกษาของชาติกับ การประกันคุณภาพการศึกษา	13
3. ธรรมชาติของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	21
4. ครูพี่เลี้ยงเพื่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	39
5. ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กับวงจร ADWIE ในการจัดการเรียนรู้	49
6. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเสริมสมรรถนะ	63
7. งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ	75
เอกสารอ้างอิง	92

คำถามสำคัญเกี่ยวกับ
สมรรถนะการนิเทศเชิงรุก

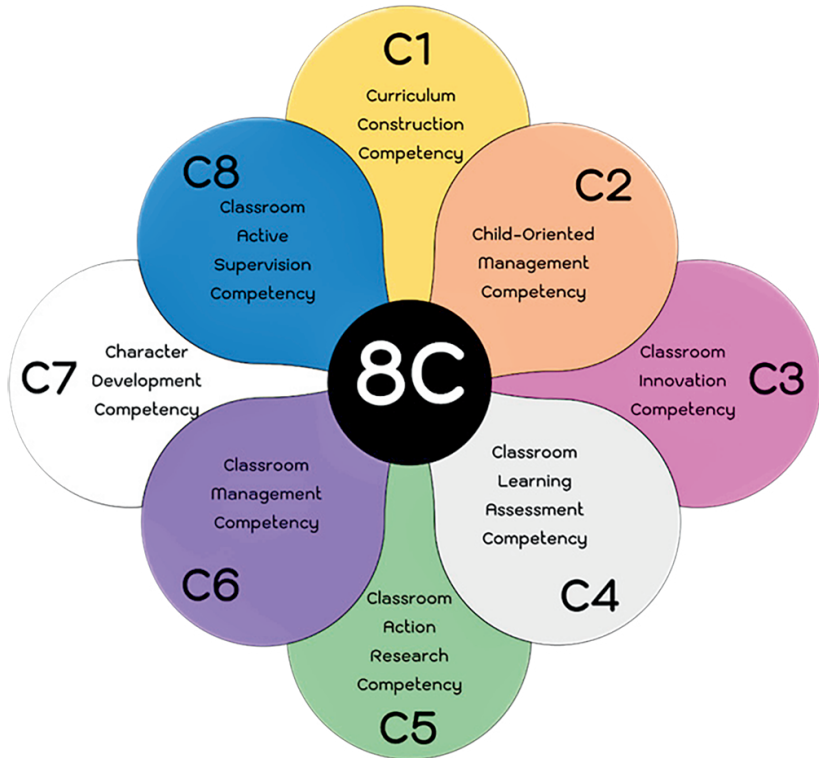
1. ความหมายของการนิเทศเชิงรุกคืออะไร แตกต่างจากนิเทศแบบเดิมอย่างไร
2. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพคืออะไร (Professional Learning Community: PLC) มีหลักการอย่างไร
3. กระบวนการที่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพใช้ในการพัฒนาครูสู่การพัฒนาเด็กมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
4. สมรรถนะการนิเทศเชิงรุก และสมรรถนะการเป็นพี่เลี้ยงมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
5. การโค้ช (Coach) การเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) และการสอนงานแบบพี่เลี้ยง (Mentoring-Coaching) มีความเหมือน และแตกต่างกันอย่างไร
6. PLC และ SLC (School as Learning Community) มีความแตกต่างกันอย่างไร และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
7. Log book คืออะไร มีวิธีเขียนอย่างไร และมีความสำคัญต่อการดำเนินการของ PLC อย่างไร
8. ในการสะท้อนคิด (Reflection) ของกระบวนการ PLC ทำอะไรกันบ้าง และสะท้อนคิดไปเพื่อประโยชน์อะไร
9. เหตุใดผู้เขียนจึงกล่าวว่า การที่ผู้บริหาร คณะผู้บริหาร ตลอดจนครูมีสมรรถนะเชิงรุกแล้วนั้นจะเป็นกุญแจดอกสำคัญที่เปิดประตูสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561
10. ADWIE Cycle คืออะไร มีความสัมพันธ์กับกระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างไร

1

บทนำ

สมรรถนะการนิเทศเชิงรุก

สมรรถนะ 7C ของครูมืออาชีพในยุค 4.0 ไม่เพียงพอ ครูมืออาชีพต้องมีทักษะการนิเทศเชิงรุกเพิ่มหรือครูอาชีพในยุค 4.0 ต้องมีสมรรถนะ 8C ดังนี้

สมรรถนะ 8C ดังกล่าวเมื่อนำมาจัดกลุ่มใหม่ ผู้เขียนได้นำมาจัดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

สมรรถนะ 8C ของครูมืออาชีพกับตัวชี้วัดของความเป็นครูมืออาชีพ 3 กลุ่ม

สมรรถนะ	ตัวชี้วัด
กลุ่มที่ 1 พัฒนา หรือสร้างหลักสูตรระดับรายวิชา	
C1 การพัฒนาและสร้างหลักสูตร	1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร
กลุ่มที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง	
C2 การจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2) การจัดการเรียนรู้ 2.1 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ 2.2 การเตรียมการจัดการเรียนรู้ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียน 2) การออกแบบการเรียนการสอนผ่านเนื้อหาสาระที่เน้นองค์ความรู้ (Body of knowledge) 3) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการสอนอย่างหลากหลาย 4) เตรียมการจัดการชั้นเรียน 2.3 การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 2.4 การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อสร้างนวัตกรรม
C3 การใช้นวัตกรรมการสอน	
C4 การประเมินผลการเรียนรู้	
C5 การวิจัย	
C6 การจัดการชั้นเรียน	
C7 การพัฒนาคุณลักษณะและค่านิยมของครูและเด็ก	
กลุ่มที่ 3 การนิเทศเชิงรุก	
C8 การนิเทศเชิงรุก	1. การพัฒนาตนเองด้านวิชาการ และที่ไม่ใช่วิชาการ คือ คุณธรรม และจริยธรรมของความเป็นครู 2. การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านวิชาการและไม่ใช่วิชาการผ่านการนิเทศเชิงรุกการสอนงานแบบที่เลี้ยงโดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นการพัฒนาครูเน้นระเบิดใน (inside-out) แทนการบอกเล่า สั่งให้ทำ ให้ปฏิบัติ ซึ่งเรียกง่าย ๆ ว่า แบบ outside-in

สมรรถนะของครูมืออาชีพกับ 15 ตัวชี้วัดของลักษณะงานปฏิบัติงานครู

สมรรถนะ 8C ของครูมืออาชีพกับ 15 ตัวชี้วัดของลักษณะงานปฏิบัติของครู

8 สมรรถนะของครูมืออาชีพ	15 ตัวชี้วัดของลักษณะงานปฏิบัติของครู
กลุ่มที่ 1 พัฒนา หรือสร้างหลักสูตรระดับรายวิชา	
C1 ทักษะการพัฒนาและสร้างหลักสูตร	1. ด้านการจัดการเรียนรู้ 1) สร้างและ/หรือสร้างหลักสูตร
กลุ่มที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง	
C2 การจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2) ปฏิบัติการสอนโดยออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
C3 การใช้นวัตกรรมการสอน	4) สร้างและ/หรือพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้
C4 การประเมินผลการเรียนรู้	5) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
C5 การวิจัย	6) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือวิจัยแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้
C6 การจัดการชั้นเรียน	7) จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน
C7 การพัฒนาคุณลักษณะและค่านิยมของครูและเด็ก	8) อบรมบ่มนิสัยให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม
กลุ่มที่ 3 การนิเทศเชิงรุก	
C8 การนิเทศเชิงรุก การปฎิบัติการใช้หลักการ PLC ทำแบบรวมพลังและทีมเวิร์ค มีจรรยาบรรณครูด้วย ครูรักเด็ก เด็กรักครู มีพัฒนาการทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง	2. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ 9) จัดกระทำข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนและรายวิชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 10) ดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 11) ร่วมปฏิบัติงานทางวิชาการ และงานอื่น ๆ ของสถานศึกษา 12) ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน 3. ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ 13) พัฒนาดตนเองอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ 14) มีส่วนร่วม และเป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ 15) นำความรู้ ความสามารถ ทักษะที่ได้จากการพัฒนาตนเองและวิชาชีพมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

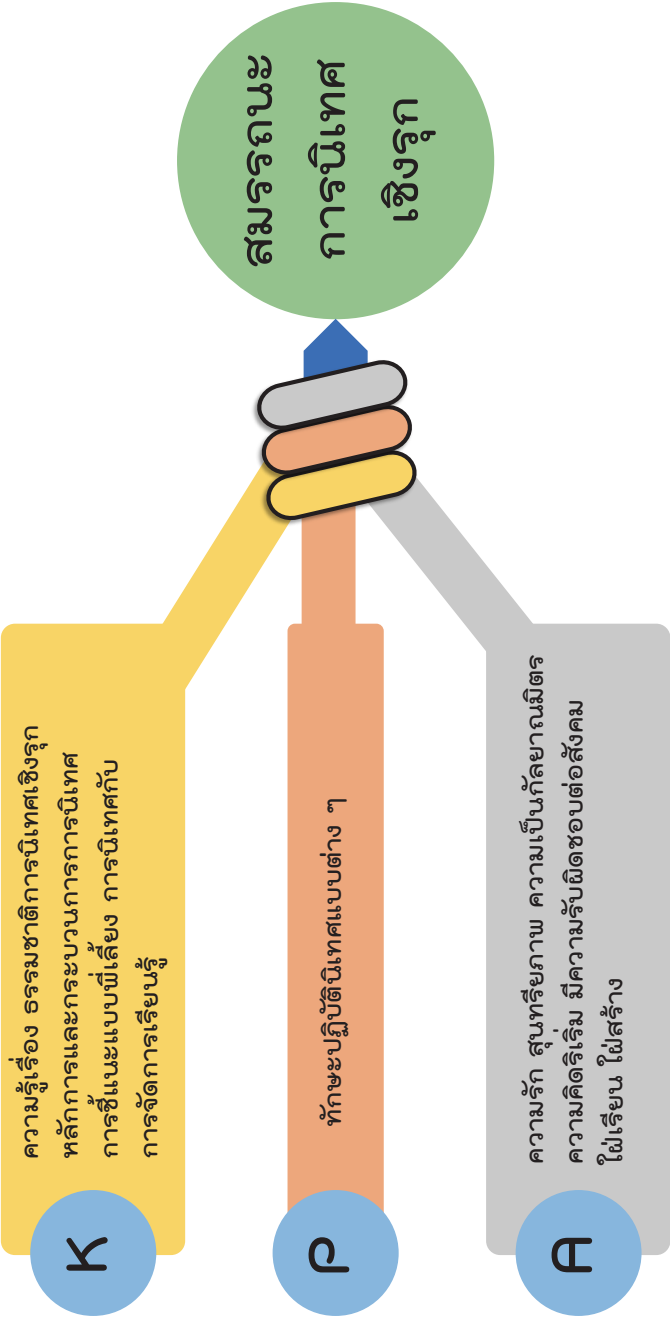
สมรรถนะการนิเทศเชิงรุก (Active Supervision) นั้นส่วนมากที่เคยปฏิบัติมาเป็นเรื่องราว หรือบทบาทของศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในสถานศึกษา

ในช่วงปัจจุบันยุค 4.0 ในประเทศไทยการนิเทศเชิงรุกรับเป็นบทบาทสำคัญของบุคลากรทางการศึกษา ทั้งผู้บริหาร คณะผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ ชุมชนผู้ปกครอง โดยร่วมกันนิเทศก์ หรือสอนงาน (coach) ในลักษณะเป็นกลุ่ม หรือทีม ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจนถึง 1 คน หรือตั้งแต่ 2-7 คน เรียกว่า **ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community)** หรือเรียกสั้น ๆ ว่า **PLC**

สมรรถนะการนิเทศเชิงรุก (Active Supervision Competency) เป็นความเชี่ยวชาญที่บุคคลทำหน้าที่ผู้สอนงาน (coach) เป็นพี่เลี้ยง (mentor) หรือศึกษานิเทศก์ (supervision) แสดงออกทางพฤติกรรมโดยมีการประยุกต์หรือบูรณาการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติการนิเทศเชิงรุกรับกับกระบวนการหรือทักษะ ระหว่างซึ่งเป็นความชำนาญการทางการนิเทศเชิงรุก รวมทั้งกับคุณลักษณะ และนิสัยการเป็นผู้นิเทศเชิงรุกอย่างมีค่านิยม และเจตคติต่อการเป็นผู้นิเทศเชิงรุกที่มีในสถานการณ์ใหม่ ในบริบทใหม่ ในสถานการณ์ และบริบทที่ซับซ้อนมากขึ้น

ในเรื่องราวของการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีสมรรถนะในการนิเทศเชิงรุก เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนผ่านการพัฒนาครูนั้นเป็นสิ่งที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Active Supervision Development) ซึ่งมีการพัฒนาดังแต่สามารถจนกระทั่งมีทักษะ หรือชำนาญการ และในที่สุดมีสมรรถนะ หรือเชี่ยวชาญ เป็นการประยุกต์ หรือบูรณาการ ทั้งความรู้ ความชำนาญ กับค่านิยม นิสัย เจตคติ ได้ทุกสถานการณ์ ทุกบริบทใหม่

สมรรถนะการนิเทศเชิงรุก คือ ชีตความสามารถ หรือศักยภาพ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการนิเทศแบบใดแบบหนึ่งได้สำเร็จ โดยการปฏิบัติบูรณาการความรู้ ทักษะปฏิบัติ ความรัก นิสัย ความมีกัลยาณมิตร ความสุนทรี ความคิดริเริ่ม ใฝ่เรียน ใฝ่สร้าง ได้ประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง ดังแผนภาพต่อไปนี้

ผัง ความหมายของสมรรถนะการนิเทศเชิงรุก